

Motion till riksdagen 2022/23:2324

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2022/23:49 Avskiljningar vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom sex månader bör återkomma med en skrivelse som redogör för vilka insatser och åtgärder som krävs för att avskiljningar ska upphöra och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I den aktuella skrivelsen rapporteras att Statens institutionsstyrelse (Sis) bedriver ett omfattande arbete för att minska antalet avskiljningar. Regeringen upprepar några av de satsningar som redogjorts för i tidigare skrivelse (skr. 2021/22:230). Inte minst lyfts Särskilt förstärkta avdelningar (SFA), som syftar till att ge anpassad vård för individer med omfattande neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, och satsningar för att bättre möta flickors behov.

Sedan regeringens senaste skrivelse har bl.a. JO och Ivo rapporterat om allvarliga missförhållanden på Sis, vilket bör väcka en krisinsikt som Vänsterpartiet vidhåller är nödvändig för att bemöta mängden av problem vi i dag ser. JO understryker att det är Sis ledning som ytterst ansvarar för att lagar och myndighetens interna riktlinjer tillämpas och att det sker på ett korrekt och enhetligt sätt. Det är inte tillräckligt att anta riktlinjer, utan Sis måste dessutom säkerställa att de är kända såväl till innehåll som till innebörd och att personalen har tillräckliga kunskaper om de rättsregler som styr utformningen av riktlinjerna. Sis ansvarar centralt för att en institutionsledning ser till att personalen känner till regelverket och har den kunskap som krävs för att kunna tillämpa det. Ivo rapporterar att flickor avskiljs oftare än pojkar och avskiljningarna vid ett ungdomshem ökar när flickorna, särskilt om de är yngre, blir fler. Avskiljningar för flickor har nästan fördubblats mellan 2019 och 2021.

Det är anmärkningsvärt att flera instanser, såväl som regeringen själv, framhåller vikten av mindre gruppstorlekar för att avskiljningar ska minska, samtidigt som gruppstorlekarna i själva verket ökar. Sis rapporterade i november 2022 att de gör avsteg från minskade gruppstorlekar på avdelningar för flickor, vilket innebär att antalet platser på avdelningarna ökar. Vänsterpartiet menar att det är en resurs-, lednings- och kompetensfråga och har tidigare lyft problemet med socialtjänstministern (skriftlig fråga 2022/23:119).

Den aktuella skrivelsen ska innehålla två delar enligt tidigare tillkännagivande, dels en bedömning av effekten av Statens institutionsstyrelses åtgärder för att minska antalet avskiljningar, dels vilka fortsatta insatser som krävs för att avskiljningarna ska upphöra. Vänsterpartiet menar att skrivelsen uppfyller den första delen, även om de flesta av åtgärderna som beskrivs är en upprepning från tidigare skrivelser. Däremot anser Vänsterpartiet att den andra delen, som ska behandla vilka fortsatta insatser som krävs för att avskiljningarna ska upphöra, inte uppfylls. Regeringen gav visserligen Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att genomföra en bred översyn av alternativa metoder till tvångsåtgärder (såsom avskiljningar), men som går att läsa i skrivelsen är det ett led i regeringens arbete med att ”minska antalet avskiljningar på de särskilda ungdomshemmen” (s. 8), inte för att de ska upphöra.

Det är mycket allvarligt att regeringen inte ämnar vidta åtgärder eller förmår att beskriva insatser som skulle krävas för att avskiljningar ska upphöra. Vänsterpartiet anser att nollvisionen om avskiljningarna ska finnas kvar. I synnerhet då Sverige kritiserats av både FN:s barnrättskommitté och FN:s kommitté mot tortyr för att den svenska lagstiftningen över huvud taget tillåter att barn och unga isoleras och hålls avskilda på bl.a. ungdomshem. Det är avgörande att en förändring sker snarast, särskilt mot bakgrund av att det oftast är flickor, yngre barn och unga med funktionsnedsättningar som avskiljs.

Regeringen bör inom sex månader återkomma med en skrivelse som redogör för vilka insatser och åtgärder som krävs för att avskiljningar ska upphöra. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Isabell Mixter (V)

Daniel Riazat (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)